

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” IAȘI
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII FILOLOGICE

**MEMORIA IMPERIULUI HABSBURGIC ÎN
LITERATURA PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL**
Rezumatul tezei de doctorat

Conducător de doctorat:

PROF. UNIV. DR. DR. H. C. ANDREI CORBEA
HOIȘIE

Doctorandă: EPURE MIRELA

IAȘI
2020

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” din
IAȘI
Școala Doctorală de Studii Filologice

ANUNȚ

La data de **16. 09. 2020**, ora **11. 00** pe platforma Zoom Meeting, doamna **Mirela Epure** va susține în ședință publică teza de doctorat cu titlul „**Memoria Imperiului Habsburgic în literatura Primului Război Mondial**”, în vederea obținerii titlului științific de doctor în domeniul Filologie.

Linkul ședinței publice este următorul:

[https://us04web.zoom.us/j/73154536905?
pwd=SUIXWkFteEdQU0plK29iVGd0OHF2Zz09](https://us04web.zoom.us/j/73154536905?pwd=SUIXWkFteEdQU0plK29iVGd0OHF2Zz09)

Comisia de doctorat are următoarea componență:

Președinte

Prof. univ. dr. Lăcrămioara PETRESCU, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Conducător științific:

Prof. univ. dr. Andrei Corbea HOIȘIE, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Referenți:

Prof. univ. dr. Sorin GĂDEANU, Universitatea Tehnică
de Construcții București/ Universitatea Viena

Conf. univ. dr. Ioan-Constantin LIHACIU, Universitatea
„Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Conf. univ. dr. Raluca Mihaela DIMIAN,
Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava

**Teza poate fi consultată la Biblioteca Facultății de
Litere.**

CUPRINS

INTRODUCERE

CAPITOLUL 1 Contextul social - istoric în spațiul habsburgic

O privire asupra circumstanțelor socio-istorice

Plurietnicitate versus identitate națională

Franz Joseph și mitul habsburgic

CAPITOLUL 2 Nostalgia unei lumi apuse în romanul lui Joseph Roth, *Marșul lui Radetzky*

2.1. Personajele – marionetele hazardului?

2.2. Armata imperială - oglinda statului plurietnic

2.3. Funcționarul austriac și autoritatea statală în
provincii

2.4. Imaginea artistică a suveranului în *Marșul lui
Radetzky*

2.5. Simbolistica titlului

2.6. Aspecte ale stilului în *Marșul lui Radetzky*

CAPITOLUL 3 Mărturii și repere socio-politice în creația lui Stefan Zweig

3.1. *Amintirile unui european*

3.2. Eroism din culpă în *Nerăbdarea inimii*

CAPITOLUL 4 Revolta marinarilor flotei habsburgice evocată în „Cattaro. Roman aus den letzten Tagen der k. und k. Kriegsmarine” de Franz Xaver Fleischhacker

4.1. Romanul *Cattaro* - între memorialistică și ficțiune

CAPITOLUL 5 Primul Război Mondial în proza lui Liviu Rebreanu

- 5.1. Transilvania sub hegemonia habsburgică
- 5.2. Transilvania sub hegemonia habsburgică Conștiința datoriei versus identitate națională
- 5.3. Un praxis al argumentării *românului născut în Imperiu*

CAPITOLUL 6 Tabloul mobilizării maselor în romanul *Sarea pământului* de Józef Wittlin

- 6.1. Vicisitudinile Galiției
- 6.2. Scriitorul și rădăcinile sale galițiene
- 6.3. Cultul loialității omului simplu întruchipat de Piotr Niewiadomski
- 6.4. Plutonierul Bahmatiuc - între datorie și fanatism
- 6.5. Simbolistica titlului

CAPITOLUL 7 Jaroslav Hašek

- 7.1. Naționalismul cehilor. Fundal istoric și cultural
- 7.2. Războiul națiunilor și dimensiunea sa tragi-comică în romanul lui Jaroslav Hašek, *Peripețiile bravului soldat Švejk*
- 7.3. Particularități ale discursului narativ

CAPITOLUL 8 Aspecte ale istoriei croate din perioada Primului Război Mondial în proza scurtă a lui Miroslav Krleža

- 8.1. Repere biografice și ficționale
- 8.2. *Bătălia de la Bistrița Lesna* și sacrificiul eroic al zagorienilor în onoarea împăratului
- 8.3. Problematika demnității umane și regulamentul militar chezaro-crăiesc
- 8.4. Proiecția mitică a zeului croat Marte în nuvela *Rapsodia croată*

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

Ideea acestei lucrări a pornit de la absența unui studiu la noi pe această temă, care să reunească operele autorilor din statele succesoare în raport cu cele ale scriitorilor austrieci. Tabloul universului habsburgic apus este reconstruit fragmentar în funcție de regiunea proiectată de autorul respectiv. Studiul a reunit aceste discursuri narative într-o consubstanțialitate esențială.

Lucrarea este structurată pe opt capitole și reunește opere populare ale scriitorilor ce au trăit în fostele teritorii habsburgice: Liviu Rebreanu, Józef Wittlin, Jaroslav Hašek, Miroslav Krleža, precum și ale scriitorilor austrieci, Joseph Roth, Stefan Zweig, Franz Xaver Fleischhacker, evidențiindu-se modul diferit de prezentare a situațiilor socio-istorice din Imperiul Habsburgic.

Discursul analitic a pornit de la câteva întrebări: Cum a apărut mitul habsburgic? S-au bucurat națiunile imperiului pluriethnic de drepturi egale? Cum au fost priviți Habsburgii de către supuși? Cât de mult au transfigurat autorii adevărul istoric și de ce a fost nevoie de acest mit?

Creațiile literare au fost selectate ținând cont de două aspecte: valoarea lor estetică și receptarea în spațiul germanic.

Pornind de la gradul de transfigurare a adevărului, studiul prezintă două aspecte: în prima parte am abordat operele scriitorilor austrieci, Joseph Roth și Stefan

Zweig, care au contribuit literar la configurarea mitului habsburgic, evocând spațiul fostului Imperiu ca o „**evaziune sentimentală într-o lume dispărută**” (Claudio Magris), continuând apoi cu ceilalți autori ale căror discursuri nu prezintă nici cea mai ușoară formă de retorism idilic, dimpotrivă prin aspectele negative evocate, au înclinat spre demitizarea Habsburgilor. Aici i-am inclus atât pe scriitorul austriac Franz Fleischhacker, cât și pe autorii ce provin din statele succesoare: Liviu Rebreanu, Josef Wittlin, Jaroslav Hasek și Miroslav Krleža.

Discursurile literare selectate prezintă particularități definitorii ce oglindesc mai mult sau mai puțin discret propensiunea spre mit, socialism sau naționalism. Așadar, tema s-a deschis mai multor direcții supuse interpretării de la faptul istoric la mitul ce s-a constituit în jurul suveranului Franz Joseph a cărui longevitate a echivalat în inima și mintea supușilor cu imuabilitatea Monarhiei.

Capitolul I- **Contextul social - istoric în spațiul habsburgic** prezintă elemente sociale, politice și istorice ale teritoriului habsburgic. Aspectele ilustrate aici sunt relevante în stabilirea gradului de subiectivitate din discursul literar. Vicisitudinile epocii sunt redată pe larg, evidențiind contradicțiile naționale ale Imperiului pluriethnic. Tot aici se detaliază foarte bine conceptul de identitate națională într-un stat marcat de eterogenitate lingvistică, culturală și religioasă. Mobilitatea unor grupuri sociale a contribuit la o aprofundare a diferențelor între națiuni, generând conflicte colective sau

mai mult, mișcări naționaliste care au slăbit forța Monarhiei Dunărene.

Capitolul al II-lea - **Nostalgia unei lumi apuse în romanul lui Joseph Roth, *Marșul lui Radetzky*** înfățișează semnele declinul habsburgic prin redarea destinului familiei Trotta așezată în centrul climatului socio-istoric. Se remarcă o pendulare între profilarea melancolică a lumii habsburgice și prezentarea ironico-satirică, ce aduce în prim-plan conduita protipendadei austriece. Cel mai pregnant este ilustrat contrastul dintre trecutul glorios și prezentul ce aparține nepoților. Prin interpretarea operei lui Roth se face o analiză socială prin prisma a trei componente statale: armata, aparatul administrativ și puterea de la Viena al cărui exponent era Franz Joseph.

Capitolul al III-lea - **Mărturii și repere socio-politice în creația lui Stefan Zweig**, analizează opera autobiografică „*Die Welt von gestern*” și singurul roman terminat al lui Zweig publicat antum, „*Ungeduld des Herzens*”.

Die Welt von gestern este o analiză spirituală, socială și istorică a epocii. Sentimentul acut al pierderii patriei, teama pentru prietenii rămași în incertitudine și mizerie au amplificat amărăciunea solitudinii, contribuind la nașterea acestei cărți prin apel la memoria afectivă, de unde accentele utopice rezultate. Exilul l-a îndepărtat de linia spirituală a existenței sale de până atunci, patria sa și Europa, culminând cu prăbușirea morală în fața ideologiei homicide a epocii.

Cartea este o abordare comparativă a Europei înainte și după Primul Război Mondial, care idilizează eterogenitatea și calitatea vieții din Austria în timpul Monarhiei Habsburgice. Remarcăm o oscilație între perspectiva nostalgică a trecutului și pesimismul contemporan.

Capitolul al IV-lea - **Revolta marinarilor flotei habsburgice evocată în „Cattaro. Roman aus den letzten Tagen der k. und k. Kriegsmarine” de Franz Xaver Fleischhacker** aduce în prim-plan răzvrătirea mateloților din marina imperială și grevele muncitor din timpul Primului Război Mondial.

Apelul la documentele din arhivă atestă veridicitatea faptelor. Elementele ce lipsesc în roman sunt completate prin apel la documentele epocii și prin analogie la scrierile lui Bruno Frei și Richard G. Plaschka.

În discursul său cu puternice accente socialiste, Fleischhacker a urmărit o deconstrucție a mitului habsburgic, acordând ample pagini mișcării internaționale a muncitorilor și adeziunii acestora la principiile socialiste. Astfel, romanul este conceput în linia ideologică a socialismului, în care scriitorul are misiunea de a reprezenta impunerea noii societăți. Această direcție a condus la o largă apreciere a creației lui Fleischhacker din partea membrilor Partidului Comunist.

Capitolul al V-lea - **Primul Război Mondial în proza lui Liviu Rebreanu**- prezintă în incipit importante aspecte socio-istorice ale Transilvaniei, înfățișând

vicisitudinile cu care s-au confruntat românii din această parte a Monarhiei.

În următoarele subcapitole se evidențiază concepte precum identitatea națională în raport cu datoria față de jurământul militar în statul plurietic, prin ilustrarea condiției intelectualului român din Transilvania habsburgică, în nuvela *Catastrofa* și romanul *Pădurea spânzuraților*. Tulburarea personajului rebrenian redă de fapt tumultul celorlalte etnii din interiorul Imperiului.

Capitolul al VI-lea - **Tabloul mobilizării maselor în romanul *Sarea pământului* de Józef Wittlin** analizează nu doar psihologia individuală, ci și pe cea colectivă redată în scene tulburătoare de la izbucnirea Primului Război Mondial. Este ilustrată drama omului simplu, naiv vizavi de dimensiunea istoricului. Recrutarea apare ca o prima etapă în pierderea individualității și a demnității.

Capitolul al VII-lea - **Jaroslav Hašek** – analizează capodopera scriitorului ceh, *Peripețiile bravului soldat Švejk*. Și aici partea de început este dedicată aspectului socio-istoric din regiunile Boemia și Moravia, unde cehii erau majoritari.

Romanul este evidențiat ca o amplă satiră umoristică la adresa Monarhiei Habsburgice. Așa cum îl denumește autorul în postfața primei părți: „este o frescă istorică a unei anumite epoci.” Birocrația și incompetența de la nivel înalt sunt subtil dezvăluite sub masca idioțeniei.

Ultimul capitol - **Aspecte ale istoriei croate din perioada Primului Război Mondial în proza scurtă a**

lui Miroslav Krleža interpretează volumul de nuvele „Zeul croat Marte”. Unitatea volumului este dată de tema războiului și dezvoltă motivul zeului croat Marte. Protagonistii ilustrează de la individual la colectiv națiunea croată sfâșiată și fără putere de refacere.

Ultimul subcapitol interpretează nuvela *Rapsodia croată* care modelează în stil expresionist tema mitică. Aici se prezintă simbolic trenul care duce națiunea croată spre cosmos, spre mântuire. Se analizează amănunțit zbuciumul personajului colectiv ce întruchipează poporul sub implacabilul *istoric*.

În concluzie, cercetarea a vizat două aspecte în prezentarea Habsburgilor, una mirifică a scriitorilor austrieci, cealaltă contrastantă care dezvăluie obscuritatea și inflexiunea unui sistem ce a nedreptățit națiunile componente.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

BIBLIOGRAFIE PRIMARĂ

Fleischhacker, Franz Xaver, *Cattaro. Roman aus den letzten Tagen der k. und k. Kriegsmarine*, Globus Verlag, Wien, 1957

Frei, Bruno, *Die Matrosen von Cattaro. Eine Episode aus dem Revolutionsjahr 1918*, Globus Verlag, Wien, 1963

Hašek, Jaroslav, *Kleine Erzählungen eines großen Meisters*, Presseagentur Orbis, Prag, 1994

Hašek, Jaroslav, *Peripețiile bravului soldat Švejk*, Traducere din limba cehă și note de Jean Grosu, Editura Youngart, București, 2014

Krleža, Miroslav, *Der kroatische Gott Marsch. Kriegsnovellen*, Aus dem Serbokroatischen übertragen von Milica Sacher-Masoch und Reinhard Federmann, Wieser Verlag, Klagenfurt, 2009

Rebreanu, Liviu, *Golanii*, Ediție îngrijită și studiu introductiv de Nicolae Gheran, Editura Tineretului, București, 1969

Rebreanu, Liviu, *Proștii*, Editura Minerva, București, 1971

Rebreanu, Liviu, *Pădurea Spânzuraților*, Editura 100+1 Gramar, București, 2001

Roth, Joseph, *Marșul lui Radetzky*, Traducere din limba germană și note de I. Cassian-Mătășaru, Editura Polirom, Iași, 2013

Wittlin, Jósef, *Das Salz der Erde*, Aus dem Polnischen von Izydor Berman, durchgesehen von Marianne Seeger, Fischer Klassik Verlag, Frankfurt am Main, 2014

Zweig, Stefan, *Ungeduld des Herzens*, Fischer Taschenbuch Verlag GmbH, 1998

Zweig, Stefan, *Die Welt von gestern. Erinnerungen eines Europäers*, G. B. Fischer, Frankfurt am Main, 1965

BIBLIOGRAFIE SECUNDARĂ

Anderson, Benedict, *Comunități imaginate. Reflecții asupra originii și răspândirii naționalismului*, Traducerea, Roxana Oltean și Ioana Petrache, Editura Integral, București, 2000

Babeți, Adriana; Ungureanu Cornel, *Europa Centrală, Nevroze, dileme, utopii*, Editura Polirom, Iași, 1997

Bahtin, M., *Probleme de literatură și estetică*,
Traducere de Nicolae Iliescu, Editura Univers, București,
1982

Basil, Otto, *Panorama vom Untergang Kakanies*,
Verlag Stiasny, Graz/Wien 1962

Bauer, Arnold, *Stefan Zweig. Köpfe des XX
Jahrhundert*, Band 21, Colloquium Verlag, Otto H.Hess,
Berlin, 1961

Baur, S Rupprecht, *Miroslav Krleža zum 80.
Geburtstag*, München, 1973

Becher, Peter, *Der Untergang Kakanies.
Darstellungsweisen eines historischen Phänomens*,
Verlag Peter Lang, Frankfurt am Main, Bern, 1982

Bergson, Henri, Râsul, *Eseu despre semnificația
comicalui*, Traducere de Mioara Dugneanu, Editura
Universal Dalsi, București, 1997

Bergson, Henri, *Teoria râsului*, Traducere de
Silviu Lupașcu, Editura Institutul European, Iași, 2000

Boia, Lucian, *Două secole de mitologie națională*, Editura Humanitas, București, 2011

Boia, Lucian, *Germanofili. Elita intelectuală românească în anii Primului Război Mondial*, Editura Humanitas, București, 2009

Boia, Lucian, *Primul Război Mondial. Controverse, paradoxuri, interpretări*, Editura Humanitas, București, 2014

Booth, C. Wayne, *Retorica romanului*, Traducere Alina Clej și Ștefan Stoenescu, Editura Univers, București, 1976

Bringazi, Friederich, *Robert Musil und die Mythen der Nation: Nationalismus als Ausdruck subjektiver Identitätsdefekte*, Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main, 1998

Bronsen, David, *Joseph Roth. Eine Biographie*, Kiepenheuer & Witsch, Köln, 1974

Bronsen, David, *Joseph Roth und die Tradition*, Aufsatz- und Materialiensammlung, Agora Verlag, Darmstadt, 1975

Călinescu, G., *Istoria literaturii române*, Editura Semne, București, 2003

Chevalier, Jean; Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri*, Vol. I, II, Editura Artemis, București, 1993

Crankshaw, Edward, *Der Niedergang des Hauses Habsburg*, Econ Verlag, Düsseldorf, Wien, 1967

Crohmălniceanu, S. Ovid, *Cinci prozatori în cinci feluri de lectură*, Editura Cartea românească, București, 1984

Csáky, Moritz, *Das Gedächtnis der Städte. Kulturelle Verflechtungen - Wien und die urbanen Milieus in Zentraleuropa*, Böhlau Verlag Wien, Köln, Weimar, 2010

Csáky, Moritz; Müller-Funk, Wolfgang; Scherpe R. Klaus, *Kakania revisitet. Das eigene und das Fremde in der österreichisch-ungarischen Monarchie. Kultur. Herrschaft. Differenz*, Band I, A. Francke Verlag, Tübingen und Basel, 2002

Culler, Jonathan, *Teoria literară*, Traducere de Mihaela Dogaru, Editura Cartea Românească, București, 2003

Curling, Maud, *Joseph Roths Radetzkmarsch. Eine psychosozilogische Interpretation*, Verlag Peter D. Lang, Frankfurt am Main, 1881

Decloedt, R. G. Leopold, *An meine Völker. Die Literarisierung Franz Joseph*, Peter Lang Verlag, Bern, 1998

Decloedt, R. G. Leopold, Doktorarbeit, *Imago Imperatoris. Kaiser Franz Joseph I in der Österreichischen Literatur der Zwischenkriegszeit (1918-1938)*, Universität Gent, 1992

Defays, Jean-Marc, *Comicul. Principii, procedee, desfășurare*, Traducere de Ștefania Bejan, Editura Institutul European, Iași, 1992

Doinaș, Ștefan Augustin, *Măștile adevărului poetic*, Editura Cartea Românească, București, 1993

Eco, Umberto, *Lector in fabula*, Traducere de Marina Spalas, Editura Univers, București, 1991

Eco, Umberto, *Opera deschisă*, Editura Paralela 45, Pitești, 2006

Edelmann-Ohler, Eva, *Sprache des Krieges. Deutungen des Ersten Weltkriegs in zionistischer Publizistik und Literatur (1914-1918)*, De Gruyter Oldenbourg Verlag, Berlin, 2014

Ehrlich, Eugen, *Sfârșitul unei mari împărății*, Extras din arhiva pentru știința și reforma socială, Anul III, No 1

Eichen, Thomas, *Stefan Zweig im Zeitgeschehen des 20. Jahrhunderts*, Athena Verlag, Köln, 2003

Famira-Prcsetich, Helmut, *Die Erzählsituation in den Romanen Joseph Roths*, Verlag Herbert Lang & Cie A G Bern und Frankfurt, 1971

Fitl, Peter, *Meuterei und Standgericht. Die Matrosenrevolte in der Bucht von Cattaro vom 1. Februar 1918*, Dissertation, Universität Wien, 2017

Geissler, Rolf, *Dekadenz und Heroismus. Zeitroman und völkisch-nationalsozialistische Literaturkritik*, Dt. Verlags-Anstalt, Stuttgart, 1964

Gelber, Mark H.; Zelewitz, Klaus, *Stefan Zweig – Exil und Suche nach dem Weltfrieden*, Ariadne Press Verlag, Salzburg, 1995

Gellner, Ernst, *Națiuni și naționalism. Noi perspective asupra trecutului*, Traducere din limba engleză de Robert Adam, Editura Antet, Oradea, 1997

Genette, Gerard, *Introducere în arhitectură, ficțiune și dicțiune*, Traducere și prefață de Ion Pop, Editura Univers, București, 1994

Gheran, N., *La lumina lămpii*, Documente literare, ediție îngrijită și comentată de Puia Florica Rebreanu și Niculae Gheran, Editura Minerva, București, 1981

Gierlak, Maria; Klentak-Zablocka Malgorzata; Unger, Thorsten, *Literarische Erinnerung an den Ersten Weltkrieg in Regionen Mitteleuropas*, Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main, 2017

Grob, Thomas; Previšić, Boris; Zink, Andrea, *Erzählte Mobilität im östlichen Europa. (Post-)*

Imperiale Räume zwischen Erfahrung und Imagination,
Franke Verlag, Tübingen, 2014

Haarmann, Daniela, Doktorarbeit *Die Entstehung des habsburgischen Mythos im 19. Jahrhundert*, Wien, 2012

Haase, Horst; Madl, Antal, *Österreichische Literatur des 20. Jahrhunderts*, Volk und Wissen Volkseigener Verlag, Berlin, 1988

Hackert, Fritz, *Kulturpessimismus und Erzählform. Studien zu Joseph Roths Leben und Werk*, Verlag Herbert Lang & Cie AG, Bern, 1967

Hausjürgen, Böning, *Joseph Roths, Radetzkmarsch. Thematik. Struktur. Sprache*, Wilhelm Fink Verlag, München, 1968

Henze, Volker, *Jüdischer Kulturpessimismus und das Bild des alten Österreich im Werk Stefan Zweig und Joseph Roth*, Carl Winter – Universitätsverlag, Heidelberg, 1998

Hoffmann, Nora; Shchyhlevska, Natalia, *Joseph Roth als Stilist. Annäherung durch Theorie und*

Übersetzung, Universitätsverlag Winter, Heidelberg,
2013

Hoffmeister, Gerhart, *Der deutsche Schelmenroman im europäischen Kontext. Rezeption, Interpretation, Bibliographie*, Verlag Rodopi, Amsterdam, 1987

Horn, Otto, *Cattaro. Ein österreichisches Buch über den Matrosenaufstand*, in der Zeitung „Neues Deutschland“ 10 Mai 1958

Ignat Kisanovici, Ioana Elena, *Participare și mobilizare în Transilvania în Primul Război Mondial. Perspective socioeconomice și demografice*, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2015

Iorga, N., *Originea și dezvoltarea statului austriac*, Zece lecții făcute la Iași în 1917, Ediția a II-a, Institutul de istorie universală, București, 1938

Irimia, Dumitru, *Introducere în stilistică*, Iași, Polirom, 1999

Janouch, Gustav, *Jaroslav Hašek. Der Vater des braves Soldaten Schwejk*, Francke Verlag, Bern und München, 1966

Jauss, R. Hans, *Pentru o teorie a receptării*, Editura Univers, București, 1983

Judson, M. Pieter, *Habsburg. Geschichte eines Imperiums 1740-1918*, Aus dem Englischen von Michael Müller, C.H.Beck, München, 2017

Jussel, Tobias, Diplomarbeit, *Der Kaiser und seine braven Krieger. Der Legitimationsverlust habsburgischer Herrschaft aus literarischer Perspektive der Zwieschenkriegszeit*, Wien Universität, 2017

Kann, Robert, *Geschichte des Habsburgerreiches. 1526 bis 1818*, Böhlau Verlag, Wien, Köln, Weimar, 1977

Ketterl, Eugen, *Der alte Kaiser wie nur einer ihn sah. Der wahrheitsgetreue Bericht des Leibkammerdieners Franz Joseph I*, Wien-München-Zürich- Innsbruck, 1980

Kiesel, Helmuth, *Geschichte der deutschsprachigen Literatur 1918 bis 1933*, C.H. Beck Verlag, München, 2017

Kiszling, Rudolf, *Heer und Kriegsmarine in den letzten Jahrzehnten vor Ausbruch des Ersten Weltkrieges*, in Heft 7, Österreich in Geschichte und Literatur, Jahrgang 1963

Koch, Joachim, *Kulturgeschichte als Erkenntnismodell*, Friedells, Werner J. Röhrig Verlag, St. Ingbert, 1993

Kraske, M. Bern, *Joseph Roth. Werk und Wirkung*, Bouvier Verlag, Bonn, 1998

Kundera, Milan, *Arta romanului*, Traducere din franceză de Simona Cioculescu, Editura Humanitas, București, 2008

Kurer, Alfred, *Joseph Roths Radetzkmarsch Interpretation. Ein Beitrag zum Phänomen des Spätzeitlichen in der österreichischen Literatur*, Juris Druck Verlag, Zürich, 1968

Lauer, Reinhard, *Künstlerische Dialektik und Identitätssuche. Literaturwissenschaftliche Studien zu Miroslav Krleža*, Otto Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, 1990

Lauer, Reinhard, *Wer ist Miroslav Krleža? Leben und Werk des kroatischen klassikers Miroslav Krleža*, Wieser Verlag, Klagenfurt, 2010

Leitner, Andreas, *Die Gestalt des Künstlers bei Miroslav Krleža*, Carl Winter Universitätsverlag, Heidelberg, 1986

Lernet-Holenia, Alexander, *Die Geheimnisse des Hauses Österreich. Roman einer Dinastie*, Flamberg Verlag, Zürich, 1971

Le Rider, Jacques, *Jurnale intime vieneze*, Traducere de Magda Jeanrenaud, Editura Polirom, Iași, 2001

Le Rider, Jacques, *Modernitatea vieneză și crizele identității*, Traducere de Magda Jeanrenaud, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1995

Lovinescu, Eugen, *Istoria literaturii române contemporane*, vol. III, Editura Minerva, București, 1981

Lützel, Michael, Paul, *Deutsche Romane des 20. Jahrhunderts. Neue Interpretationen*, Athenäum Verlag, Königstein, 1983

Magris, Claudio, *Der habsburgische Mythos in der österreichischen Literatur*, Otto Müller Verlag, Salzburg, 1966

Maior, Liviu, *Habsburgi și români: De la loialitatea dinastică la identitate națională*, Editura Enciclopedica, București, 2006

Mannack, Eberhard, *Beiträge zur Literatur und Literaturwissenschaft des 20. Jahrhundert*, Band 13, Verlag Peter Lang, Frankfurt am Main, 2013

Manolescu, Nicolae, *Arca lui Noe*, Editura 100+1 Gramar, București, 2004

Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008

Marchand, R Wolf, *Joseph Roth und völkisch-nationalistische Wertbegriffe*, Bouvier Verlag Herbert Grundmann, Bonn, 1974

Mavrodin, Irina, *Poetică și poetică*, Editura Univers, București, 1982

May, Arthur, *Der Untergang der Monarchie - Wagnis und Deutung*, in *Österreich in Geschichte und Literatur*, Heft 3, 7. Jahrgang, März 1963

Mănuacă, Dan, *Liviu Rebreanu sau lumea prezumtivului*, Editura Moldova, Iași, 1995

Müller, Hartmut, *Stefan Zweig*, Rowohlt Taschenbuch Verlag, GmbH, Rinberg bei Hamburg, 1992

Myong-Sun, Pyo, *Hoffnung und Verzweiflung im Werk Stefan Zweigs*, Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades an der Geisteswissenschaftlichen Fakultät der Universität Wien, 1995

Nürnberger, E., Steinmann, E, *Die Schwere des Glücks und die Größe der Wunder. Joseph Roth und seine Welt*, Verlag Evang. Presseverb. für Baden, 1994

Pavel, Amelia, *Expresionismul și premisele sale*, Editura Meridiane, București, 1978

Piru, Al., *Liviu Rebreanu*, Editura Eminescu, București, 1973

Plaschka, G. Richard, *Cattaro-Prag. Revolte und Revolution. Kriegsmarine und Heer Österreich-Ungarns im Feuer der Aufstandsbewegungen vom 1. Februar und 28. Oktober 1918*, Verlag Hermann Böhlau Nachf., Graz, 1963

Pop, Ioan Aurel, *Transilvania, starea noastră de veghe*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2016

Pop, Ioan Aurel; Bolovan, Ioan, *Istoria Transilvaniei*, Ediția a II-a, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2016

Prater, Donald; Volker, Michels, *Stefan Zweig. Leben und Werk im Bild*, Insel Verlag, Frankfurt am Main, 1981

Previšić, Thomas; Zink, Boris; Grob, Andrea, *Erzählte Mobilität im östlichen Europa, (Post-)*

Imperiale Räume zwischen Erfahrung und Imagination,
Francke Verlag, Tübingen, 2014

Racuză, Iana, *Essays zur Literatur Mittel-, Ost-
und Südeuropas*, Band 2, Thelen Verlag, Dresden, 2011

Ricoeur, Paul, *Memoria, istoria, uitarea*,
Traducere de Ilie Gyurcsik și Margareta Gyurcsik,
Editura Amarcord, Timișoara, 2001

Ricoeur, Paul, *Metafora vie*, Traducere de Irina
Mavrodin, Editura Univers, București, 1984

Rosetti, Al., *Schiță de istorie a limbii române de
la origini și până în zilele noastre*, Editura Albatros,
București, 1976

Rüth, Axel; Schwarze, Michael, *Erfahrung und
Referenz. Erzählte Geschichte im 20. Jahrhundert*,
Wilhelm Fink Verlag, München, 2016

Sked, Alan, *Der Fall des Hauses Habsburg. Der
unzeitige Tod eines Kaiserreich*, Berlin, Siedler Verlag,
1933

Szojak, Martin, *Wir haben die Macht in den Händen! Erinnerungen an die Matrosen von Cattaro 1918*, Eine Publikations des KMA- K.u.K Kriegsmarine Archiv, Wien, 2018

Stillmark, Alexander, *Joseph Roth. Der Sieg über die Zeit*, Londoner, Akademischer Verlag, Stuttgart, 1996

Strelka, P. Joseph, *Austroslavica. Die slaven und Österreich in ihrer literarischen Wechselwirkung*, Stauffenburg Verlag, Tübingen, 1966

Suciu, Dumitru, *Mișcarea antidualistă a românilor din Austro-Ungaria și Ilie Măcelariu 1867-1891*, Editura Albatros, București, 2002

Tannenbaum, R. Edward, *Die Generation vor dem Großen Krieg*, Frankfurt am Main, Berlin, Wien, 1978

Thorsten, Juergens, *Gesellschaftskritische Aspekte in Joseph Roths Romanen*, Universitaire Pers Leiden, 1977

Üründü, Halit, *Zwischen Sehnsucht und Überdruss. Der Untergang der Habsburgermonarchie in*

der österreichischen Literatur der Zwischenkriegszeit,
Frank & Timme Verlag für wissenschaftliche Literatur,
Berlin, 2013

Wagner, Michael, *Literatur und nationale
Identität. Österreichbewußtsein bei Franz Werfel*, Präsenz
Verlag, Wien, 2009

Walter, Friedrich, *Zur Problematik der
Persönlichkeit Kaiser Franz Joseph I. in Österreich in
Geschichte und Literatur*, Heft 9, November 1963, 7.
Jahrgang

Werber, Niels; Hüttemann, Felix; Liggieri, Kevin,
Die Literatur des Ersten Weltkrieges, Verlag J. B.
Metzler, Stuttgart. Zeitschrift für Literaturwissenschaft
und Linguistik, gefördert aus Mitteln der Universität
Siegen

Wlasaty, Siegfried, Doktorarbeit, *Das Bild der
untergehenden Österreichisch-ungarischen Monarchie
bei Joseph Roth, Karl Kraus und Robert Musil*,
Universitatea Innsbruck, 1964

Wörgötter, Martina, *Stefan Zweig. Position der
Moderne*, Königshausen & Neumann Verlag, Würzburg,
2017